

Marceł Nowotka

(Nowotko, ps. „Marian”, „Stary”)

Polski i sowiecki zawodowy funkcjonariusz komunistyczny, członek Komunistycznej Partii Polski oraz Wszechzwiązkowej Partii Komunistycznej (bolszewików) - WKP(b), współorganizator i pierwszy przywódca Polskiej Partii Robotniczej - PPR.

Od 1918 r. należał do Komunistycznej Partii Polski, w czasie wojny polsko-bolszewickiej organizował komitety rewolucyjne w Łapach i w Wysokim Mazowieckiem, współpracował z Tymczasowym Komitetem Rewolucyjnym w Białymstoku.

W dniach ofensywy Armii Czerwonej w 1920 r. aktywnie włączył się w działania dywersyjne, ukierunkowane na likwidację odrodzonego Państwa Polskiego i stworzenie polskiej republiki sowieckiej. Za działalność na rzecz wroga w 1920 roku został zaocznie skazany przez wojskowy sąd doraźny na karę śmierci. Unikał jej i w okresie międzywojennym prowadził wrogą dla Polski działalność komunistyczną, na etacie zawodowego funkcjonariusza partii komunistycznej, pobierając stałą pensję ze środków przeznaczonych na działalność komunistyczną i wywrotów przez ZSRS.

W ramach działalności partyjnej zajmował się m.in. kolportażem ówczesnych haseł KPRP (od 1925 r. działającej pod nazwą Komunistyczna Partia Polski), dążących do budowy polskiej republiki sowieckiej, oderwania od Polski ziem wschodnich, a także - zgodnie z ówczesną linią partii - likwidacji "polskiej okupacji" na Pomorzu Gdańskim i Górnym Śląsku oraz przyłączenia tych regionów do Niemiec. Pobyt w polskim więzieniu uchronił go przed sowieckimi wewnętrznymi czyszczeniami w KPP i strukturach komunistycznych, w końcu lat 30.

We wrześniu 1939 r. przedostał się do sowieckiej strefy okupacyjnej. Był aktywistą i funkcjonariuszem sowieckiej administracji okupacyjnej: organizował kolaboracyjne kampanie polityczne, związane z "wyborami" do tzw. Zgromadzenia Ludowego Zachodniej Białorusi. W okresie masowych represji i wywózek ludności polskiej na wschód w 1940 r. został sowieckim odpowiednikiem "starosty powiatowego", czyli przewodniczącym Rejonowego Komitetu Wykonawczego w Łapach. Został też oficjalnie przyjęty do Wszechzwiązkowej Partii Komunistycznej (bolszewików) - WKP(b).

W końcu 1940 roku, jako funkcjonariusz gwarantujący wierność stalinizmowi, został przez władze sowieckie wytypowany do udziału w specjalnych szkoleniach polityczno-dywersyjnych pod Moskwą.

W grudniu 1941 r. przetrzucony został do kraju jako członek tzw. grupy inicjatywnej, która w styczniu 1942 r. powołała Polską Partię Robotniczą. Do śmierci 28 listopada 1942 r. pełnił funkcję sekretarza PPR. Nowotko w Moskwie został wyposażony w szczegółowe rozkazy i wytyczne, dotyczące m.in. taktyki podwójnego zakonspirowania (w odniesieniu do łączności z Kominternem) i wykorzystywania haseł narodowowyzwoleńczych w propagandzie partyjnej. Jako przywódca PPR konsekwentnie egzekwował realizację wytycznych Stalina.

Zginął w listopadzie 1942 roku w ramach wewnętrznych porachunków i rywalizacji o władzę w PPR - został zamordowany, w cięgle niejasnych okolicznościach oskarżony m.in. o współpracę z Gestapo), najprawdopodobniej z inspiracji dowódcy Gwardii Ludowej PPR Bolesława Mołojca.